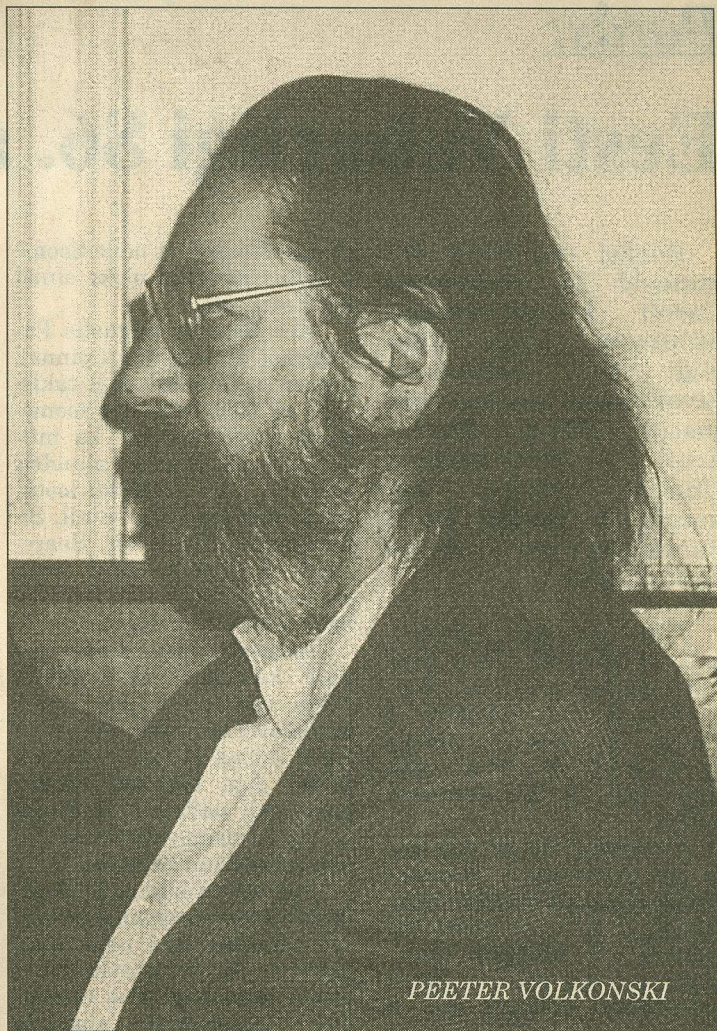

ANDRUS KIVIRÄHK ja Timo Steiner.

LÜHIOOPERI tegelased.

PEETER VOLKONSKI

Estonias esietendus lühiooper "Kosjas"

Nagu juba ooperi, mille libretto on kirjutanud Andrus Kivirähk, pealkiri ütleb, on loos juttu kosimisest.

Peretütar Liisul (laulab Heli Veskus) on kindel ettekujutus sellest, millisega mehega ta altari ette soovib minna. Tema väljavalituks on härrasmees Willy (Väino Areng). Isa (Rostislav Gurjev) on aga täielikult vastu tütre abiellumisele mehega, kes põlgab temaga laua taha klaasi tõstma tulla. Seetõttu eelistab perepea, ignoreerides oma naise (Riina Airene) palveid, väimeheks napsusõpra Lembot (Rauno Elp). Keskne roll on ooperis veel koeral (Priit Völmer), kes paljude eesti meeste lemmiktegevust – joomist – igati toetab.

Timo Steineri muusika saadab loos esiletõudud raskeid sotsiaalseid probleeme, mis ei ole Eestis tänaseni kadunud: "Vaatomata oma vanamoodsale pealkirjale, on see kaasaegne lugu, väga eluliste karakterite ja sündmustega – armastuskolmnurk, suured

unistused ja lootused, vanemate ja laste-, isegi vanemate endi vahelised keerukad suhted, eestlaste suur viinalemus. Vastukaaluks piisavalt veidraid ja isegi totraid olukordi, olgu nendeks siis räakiv koer, alussärgi vael ringi tatsav Jeerum (Mati Palm) või pikad arutelud sakuska küsimuses. Kõik on kokku naljakas ja kurb üheaegselt."

Ooper näitab traagilist olukorda, kus naiste õlgadel on ikka veel elatise hankimine, kodutööde tegemine ning selle kõrval veel meespere teenendamine. Kuid mehed ei austa seda, vaid alandavad ning ahistavad oma naisi, nagu oleksid nad nende omand.

Peeter Volkonskil, kes esmakordselt külalisena ansamblist Propeller lavastab ooperit, on õnnestunud lühikesest prooviajast hoolimata panna tegelased sõnumiga hästi paigale. Ta ütles: "Erinevalt Peeter Brookist, ei ole ma kunagi arvanud, et ooper on surnud teater. Kõik oleneb lihtsalt sellest, kuidas asjale läheneda. Seetõttu ongi käesolevas lavaloos esinevad tege-

lased reaalselt eksisteerivad inimesed."

Tuntud kirjanik Andrus Kivirähk jutustas, et "Lühijutt "Kosjas" sai kirjutatud umbes 12 aastat tagasi, siis kui ma veel ülikoolis käisin. Eks ma tahtsin vist lugejatele näidata, et see naisterahvastega jahmerdamine on üks raske ja vaevaline värk, aga meestevaheline õllelauasõprus saab üle igast mäest ja loovib mööda kõikidest karidest. Et see jutt kunagi ooperiks õilistatakse, ei osanud ma tollal muidugi hingeski aimata."

Kunstnik Hardi Volmer märkis pressikonverentsil, et ooperi puhul on tegemist sotsiaalpornoga. "Kas me profaneerime püha ooperit? Oo ei! Inimene, kes õnne ja armastuse otsinguil on ikka ja alati ülev, olenemata ümbritseva madalusest." Ooperit dirigeerib Aivo Välja, kes arvas, et ooper areneb, nagu kõik siin ilmas. Otsima peab uusi lahendusi ja võimalusi ning kas see õnnestub, näitab publiku reaktsioon.

Kuigi ooperi sõnum on rusus, siis annab lootust muu-

tuste peale fakt, et lühiooperi taga seisavad noored inimesed. Noored, kes märgates probleeme püüavad neid ka lahendada ning mitte ainult, nagu tavaliselt kombeks, neist kõrvale vaadata.

Eriliselt peab mainima 1999. a. Eesti Muusikaakadeemia kompositsiooni erialal lõpetanud Jaan Räätsa õpilast Timo Steinerit. Noore, 29-aastase helilooja teos oli jõuline vahva segu rahva- ja modernsest muusikast. Oma heliloomingus kasutab Steiner uue muusika kõige erinevamat stilistikat – sonoristlikke väljendusvahendeid, eripärast tämbriängu, minimalistlikke ja neoklassitsistlikke fakteure. Ta seeb seda postmodernse vabameelsusega, imiteerides või kollaazhlikus vormis.

Steineri teoseid on juba esitatud peale Eesti veel Venemaal, Saksamaal, Poolas jm. Temast on kindlasti oodata "muusika-Jaan Tättet" Euroopas ja miks ei maailmaga teatrilavadel.

Tekst ja fotod:
AINO SIEBERT